Konsultointi

Raamattu kaikille kielille · Jakso 6

Päivi Peittola ja Mikko Tassia · Äänitteen kesto 11 min 44 s

Puhekieli on muokattu selkeäksi kirjakieleksi. Keskustelun sisältö ja rukoukset on säilytetty.

Mitä raamatunkäännöskonsultti tekee?

Päivi Peittola: Tervetuloa kuuntelemaan Raamattu kaikille kielille -ohjelmaa. Täällä olen minä, Päivi Peittola, ja kanssani on Mikko Tassia The Word for the World -raamatunkäännösjärjestöstä.

Tänään puhumme raamatunkäännöstyön konsultoinnista. Mikko, sinä olet toiminut konsulttina. Mikä konsultti on ja mitä hän tekee?

Mikko Tassia: Konsultti mielletään tavallisesti liiketoimintaan liittyväksi neuvonantajaksi. Raamatunkäännöskonsultti puolestaan on Raamatun ja sen kielten asiantuntija. Hän tarkastaa raamatunkäännöksiä, joita paikalliset ihmiset tekevät omille kielilleen.

Työhön voi liittyä myös koulutusta tietyillä alueilla, esimerkiksi Raamatun alkukielten perusteiden, kielitieteen tai kääntämisen periaatteiden opettamista.

Konsultointi käännösprosessin viimeisenä vaiheena

Päivi Peittola: Miten konsultointi tapahtuu käytännössä, ja missä vaiheessa raamatunkäännöstyötä se tehdään?

Mikko Tassia: Se on oikeastaan viimeinen vaihe. Raamatunkäännösprosessi on varsin pitkä. Siihen vaikuttaa myös se, kuinka monta kieltä työssä on välissä.

Prosessi alkaa koulutuksesta ja ensimmäisen käännösversion tekemisestä. Sitten paikalliset kielenpuhujat arvioivat, miten käännöksen kieli vastaa heidän äidinkieltään. Mukana on myös eksegeettinen eli Raamatun tulkintaan liittyvä tarkastus. Tämän jälkeen tehdään uusi käännösversio ja korjauksia.

Lopuksi konsultti vertaa käännöstä alkutekstiin. Siinä vaiheessa kaiken pitäisi jo olla kunnossa. Konsultti antaa käännökselle painoluvan, kun mahdollisesti tarvittavat korjaukset on tehty.

Takaisinkäännös ja yhteistyö kääntäjien kanssa

Päivi Peittola: Mitä konsultointiprosessissa tapahtuu?

Mikko Tassia: Se riippuu osittain konsultistakin. Ainakin meidän järjestössämme kääntäjät kääntävät suoraan omalle kielelleen. He ovat oman kielensä asiantuntijoita ja ymmärtävät, millainen ilmaisu siinä on luontevaa.

Tarkastaminen on helpompaa, jos konsultti kuuluu samaan kieliryhmään tai läheiseen kulttuuripiiriin tai puhuu laajemmin käytettyä kieltä, jota kaikki ymmärtävät.

Usein konsultti kuitenkin tulee toisesta kulttuurista, monesti jopa länsimaista, eikä hän välttämättä osaa paikallista kieltä. Silloin tarvitaan niin sanottu takaisinkäännös, englanniksi back translation.

Tämä tarkoittaa yleensä sitä, että käännös käännetään konsultin ymmärtämälle kielelle mahdollisimman sanatarkasti. Näin hän voi tarkastella kielen rakenteita, sanoja ja muita yksityiskohtia. Lisäksi käytämme usein tulkkia varmistamassa ymmärtämistä.

Jos herää kysymyksiä, niistä voidaan keskustella. Konsultti haluaa varmistaa, että käännös vastaa alkutekstiä. Kääntäjät kääntävät harvoin suoraan alkutekstistä, vaikka he ymmärtäisivätkin jonkin verran sen kieltä.

Kuinka kauan tarkastaminen kestää?

Päivi Peittola: Kuinka kauan tällainen prosessi kestää?

Mikko Tassia: Olen osallistunut järjestössämme noin kahden viikon konsultointijaksoihin, joiden aikana tarkastetaan usein yksi kirja.

Työn nopeuteen vaikuttavat kääntäjien ja konsultin kokemus, yhteistyön sujuminen sekä se, kuinka paljon korjattavaa on.

Kesto voi siis vaihdella, mutta yleensä kyse on kahden viikon jaksoista. Siinä ajassa teksti yleensä saadaan tarkastetuksi. Minulla tarkastus ei oikeastaan ole koskaan jäänyt kesken. Tarvittaessa on tehty pidempiä päiviä, jotta koko tarkastettavaksi tarkoitettu kirja on saatu käytyä läpi.

Kielet, kulttuurit ja muut tarkastustyön haasteet

Päivi Peittola: Millaisia haasteita konsultointiprosessissa tulee esille?

Mikko Tassia: Konsultti tarvitsee ihmissuhdetaitojen ja kulttuurisen ymmärryksen lisäksi Raamatun kielten ja kielitieteen tuntemusta.

Työhön vaikuttaa, kuinka hyvin kääntäjät ymmärtävät Raamatun kulttuuria ja omaa kulttuuriaan sekä millainen heidän kokemustaustansa on ja kuinka paljon kokemusta on kertynyt.

Konsultin ja kääntäjien välille voi tulla kulttuurisia kysymyksiä, koska he edustavat eri kulttuureita. Lisäksi Raamatun kulttuurin ja kohdekulttuurin välillä voi olla eroja.

Merkitystä on myös sillä, kuinka hyvin kääntäjät ymmärtävät esimerkiksi Raamatun maantiedettä ja idiomeja eli kielelle ominaisia sanontoja.

Kyse on siis kielellisistä ja historiallisista kysymyksistä sekä kulttuurieroista sekä Raamatun ja kääntäjien että konsultin ja kääntäjien välillä.

Päivi Peittola: Ylitettäviä esteitä ja selvitettäviä asioita on siis monia, jotta kaikki tulee oikein käännökseen.

Kuinka paljon käännöksiin tarvitaan korjauksia?

Päivi Peittola: Tuleeko käännöksiin paljon korjauksia? Millainen sinun kokemuksesi on?

Mikko Tassia: Kokemukseni vaihtelevat paljon. Jos käännösryhmä on vasta aloittamassa ja saanut vasta jonkin verran koulutusta ja kokemusta, korjattavaa voi olla melko paljon.

Kokeneen ryhmän kanssa tilanne on toinen. Kun tarkastin Etiopiassa neljättä Mooseksen kirjaa ja Esterin kirjaa, korjattavaa oli äärimmäisen vähän. Useimmilla kääntäjillä oli maisteritasoinen teologinen koulutus. Lisäksi Uusi testamentti oli jo käännetty ja tarkastettu, joten heillä oli sekä kokemusta että koulutusta.

Tilanteet siis vaihtelevat. Käännökset kuitenkin paranevat ajan kuluessa, kun kääntäjät saavat lisää kokemusta ja koulutusta, jota tarjoamme heille.

Mitä konsultilta edellytetään?

Päivi Peittola: Jos joku ajattelee, että voisi itse toimia konsulttina ja että se olisi kiinnostavaa, mitä konsultilta edellytetään?

Mikko Tassia: Konsultin työhön ei ole ollut varsinaista suoraa koulutusreittiä. Nykyään maailmalla, ilmeisesti enimmäkseen Yhdysvalloissa, on onneksi jonkin verran konsulttikoulutusta, jolla pyritään vastaamaan tähän tarpeeseen.

Me noudatamme Forum of Bible Agencies International -verkoston ohjaavia laatuvaatimuksia. Niitä voidaan myös täydentää.

Konsultilla pitäisi olla henkilökohtaisia ihmissuhdetaitoja ja kykyä ymmärtää kulttuurien välistä toimintaa. Hänen tulee osata myös kieltä, jolla eri ryhmät voivat viestiä keskenään. Useimmiten tämä tarkoittaa vähintään englantia. Joillakin alueilla tarvitaan muuta kieltä, esimerkiksi espanjaa tai Afrikassa ranskaa.

Lisäksi tarvitaan raamatunkääntämisen periaatteiden tuntemusta, jonkin verran kielitiedettä sekä sen Raamatun alkukielen osaamista, jolla tarkastettava kirja on kirjoitettu. Tarvitaan myös eksegeettistä Raamatun tuntemusta ja teologista osaamista.

Näitä taitoja voidaan joutua täydentämään. Työ on jatkuvaa opiskelua. Konsultiksi haluavan on hyvä olla kiinnostunut kehittämään taitojaan koko ajan.

Päivi Peittola: On myös paikallisia konsultteja, ja heitäkin koulutetaan tähän tehtävään. Konsulttien tarve on suuri. Olen ymmärtänyt, että tämä on yksi raamatunkäännöstyötä hidastavista pullonkauloista. Onko näin?

Paikallisten konsulttien tarve

Mikko Tassia: Kyllä, sellaiseksi sitä kutsutaan. Käännöstyö etenee nopeasti, mutta käännökset täytyy myös tarkastaa, jotta ne vastaavat alkutekstiä ja niille asetettuja periaatteita.

Siksi mukaan on pyritty saamaan lisää paikallisia konsultteja. Tässä on omat kysymyksensä, esimerkiksi se, kuinka hyvin he hallitsevat Raamatun kielet ja millainen koulutus heillä on niissä.

Pyrimme kuitenkin yhä enemmän löytämään ja kouluttamaan paikallisia konsultteja. Jos heillä on hyvät teologiset tai kielelliset taidot, heillä on myös paremmat mahdollisuudet ymmärtää paikallisia kulttuureita ja kieliä.

Rukous konsulttien ja tarkastustyön puolesta

Päivi Peittola: Mikko, johdatko meidät vielä rukoukseen konsulttien puolesta?

Mikko Tassia: Kiitos, taivaallinen Isä, että olet kutsunut myös raamatunkäännöskonsultteja tähän tehtävään: tarkastamaan raamatunkäännöksiä, neuvomaan kääntäjiä ja myös opettamaan heitä.

Rukoilen, että nostat, Herra, lisää paikallisia konsultteja, jotka voivat toimia raamatunkäännösten tarkastajina. Johdata lisää työntekijöitä myös muualta.

Kiitos, Herra, että johdat tätä työtä ja tahdot viedä sitä nopeasti eteenpäin. Kiitän siitä, että kuulet rukouksemme Jeesuksen Kristuksen tähden. Aamen.

Päivi Peittola: Herra, haluamme siunata myös niitä konsultointeja, jotka ovat parhaillaan käynnissä. Johdata sinä niin, että käännöksistä tulee hyviä ja työ tapahtuu konsulttien ja kääntäjien hyvässä yhteisymmärryksessä.

Anna tälle työlle siunauksesi. Aamen.

Kiitos, kun olit mukana. Seuraavalla kerralla puhumme siitä, miten Raamattua ja sen valmiita käännöksiä käytetään. Siunausta päivääsi.